

СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі

№ 41 (92) Субота, 15 жовтня 1994 р.

Ціна договірної

Громадсько-політична і культурного життя в Криму, Україні, світі.

Передплатна ціна:
на місяць — 20 000 крб.
на квартал — 60 000 крб.
на півріччя — 120 000 крб.
Наш індекс — 30553.

ВСІ МИ ПРАГНЕМО МИРУ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Ветеран війни і праці Павло Пономаренко у газеті «Демократична Україна» від 27 вересня, оцінюючи високі різні сили у боротьбі за визволення України, назвав свою статтю «Не примирити непримирені!». На жаль, така позиція інколи ще знаходить підтримку, дехто ніяк не хоче відмовитися від односторонньої оцінки подій 1941-56 років в Україні і нині «воювати» проти бандерівців.

Друга світова війна стала можливою внаслідок змови керівників двох тоталітарних імперій щодо поділу сфер впливу, а потім — боротьби за світове панування.

Україна стала жертвою міжконтинентальних протиріч. Через її територію двічі прокотилися шквал війни, на долю її народу випали чимало найбільш випробувань. До боротьби за визволення України, прагнути піднялися всі патріотичні сили.

Відсутність власної держави, а отже, і власної військово-політичної стратегії — чи не найважливіша причина трагедії, що тривала на теренах України в ті роки.

Патріоти України були розколоти ідейно та організаційно. Одні боролися за визволення України від німецько-фашистських загарбників у лавах Червоної армії та партизанському підпільному русі, орієнтованому комуністами, а інші виступали героїзм та жертовність. Інші — національно-патріотичному підпіллі ОУН та в Українській повстанській армії змагалися за державну незалежність України одночасно проти німецько-фашистських та російсько-комуністичних поневолювачів.

Звертаючись до ветеранів Червоної армії: виявіть добру волю і підтримайте пропозицію щодо визнання ОУН-УПА воюючою стороною з усіма юридичними наслідками цього статусу!

Хан тасламі 30-ліття визволення України від німецько-фашистських окупантів стануть мир і злагода! Адже всі ми, діти України, прагнемо миру на своїй землі, спокон віків оселях, щасливого майбутнього для своїх дітей та онуків.

Віктор ЦИМБАЛЮК,
полковник запасу,
член Центрального
Проводу Руху.
(«Рух-прес»).

На знімку: вчителька української мови та літератури Ольга Петрівна Смаць з дев'ятикласницями Наталією Янаковою, Галіною Ющицею і Наталією Кузнєцовою. Фото Миколи ЛІСОВОГО.

ПРО СВЯТО І НЕ ТІЛЬКИ

Свято виявилось просто чарувальним — старшокласниці у національному вбранні розповідали про символіку та традиції українського народу: рушники з «оберегами», вербу та калину, без яких «немає й України», звеличували хліб, наших годувальників вихователів, серед яких найдорожчою є мати. Мати — це одна з тих чарівних жінок, фотокартки яких розташовано на стенді «Рідна мати моя». Мати — це і жінка України, яку, навіть, якщо вона, мов калинонька, і зажуриться, ми обов'язково розвеселимо!

Та чи хіба її може бути інше, адже і в нас, у Криму, де живе особливий «русько-американський» контингент, все частіше гостинно розпочинають свої двері українські світлиці. Ось і ця, що відкрилася в 25-ї сімферопольській середній школі на честь свято вчителів під умовною назвою «кабінет українознавства», безперечно сприятиме акційному настрою під час вивчення української мови та літератури. Ще б пак! Кімната щедро розмальована українськими розвідками, що згіривають душу, зі стін лагідно і мудро

двляється на дітей корифеїв українського слова.

Але справа відродження української культури та свідомості у цій школі розпочалася аж ніяк не зі створення цього чарівного куточка. Бо його берегині — викладачці української мови та літератури в старших класах Ользі Петрівні Смаць — є про що розповісти і що показати: у школі щорік відбуваються Шевченківські декади, урочистості, присвячені Лесі Українці, театралізовані вечорниці. А школярка Оленка Товпінець, яка за допомогою свого пензля відбивала ці події на папері, навіть була премійована півторкою на Пасхальне свято до Львова. І це — завдяки директору школи Раїсі Іванівні Маслюк, з якою Ольга Петрівна завжди знаходить спільну мову.

Сама ж Ольга Петрівна Смаць родом з Черкащини, переїхала жити до Криму вже десятикласницею.

Ох, і діставалося ж мені від двох моїх викладачок за те, що я відповідала на уроках українською мовою, особливо від учительки історії — це її вомусь драгувало. Врешті-решт мої одно-

класники були змушені за мене заступитися.

А як сьогодні ви почуваетесь серед колег, учнів, їхніх батьків?

І хоча Ольга Петрівна запевнила, що все гаразд, та мабуть, нею керували здебільшого етичні міркування. Бо зі спілкування з іншими людьми дізналася, що напередодні відкриття кабінету українознавства якісь негідники там побивали вікна. Випадковий злочин! Мабуть, не більш випадковий, ніж та куля, яка торік завітала до редакції нашої газети.

Але чи варто скаржитися? Все нібито обійшлося. Гості та учасники презентації, добряче поповіши українських вартників зі сметаною, на «десерт», між іншим, жваво обговорювали, які страви і можуть запропонувати під час чергових відвідин — відкриття кабінету російської мови та літератури. Переконана — їжа буде смачною і, звичайно, обійдеться без битого скла.

Про українців кажуть — надто вони терплячі, у тому їхнє і воно. Але, може, й навпаки!

Тамара СОЛОВЕЙ.

Назустріч II Конгресу українців Криму

ПІДНЯТИ АКТИВНІСТЬ УКРАЇНСТВА

ІНТЕРВ'Ю

— Як іде підготовка до II Конгресу українців Криму?

З таким запитанням звернувся наш кореспондент Сергій ПАВЛІВ до заступника голови Координаційної ради Конгресу українців Криму Сергія Литвина.

— Комітет «Крим з Україною» Соборність», Координаційна рада Конгресу українців Криму, Рада Кримської організації Української республіканської партії та Рада Українського Громадянського Конгресу Криму розгорнули активну роботу по підготовці II Конгресу українців Криму, що має відбутися в грудні цього року.

У цій роботі найважливішим, ми вважаємо, рівню провести регіональні, районні та міські збори громадян України. Ці збори мають стати катализатором українського громадського життя в кожному місті, селищі, зворушити глибинні пластів українства в кожному селі. Хід підготовки зборів і самі збори необхідно максимально використати для того, щоб зміцнити і розбудувати місцеві структури українських організацій. Саме таку мету ставить перед собою акція наших організацій, викінчуючи для роботи на місцях. Вони подають осягання і оргкомітетам по підготовці і проведенню зборів організаторську і методичну допомогу.

Найактивніше готуються до зборів Алушта, Євпаторія, Саки, Леніне. Хочеться вис-

ловити велику вдячність за активну роботу Ради КО УРП Володимиру Леонтовичу, Володимир Василюк, Івану Рибалку, Олександр Федоренку, які, не рахуючись з особистим часом, ідуть у район і роблять цю велику і важку справу.

— Як громадськість сприймає саму ідею проведення II Конгресу українців Криму?

— Загальновідомо, що в нашому суспільстві відбувається спад політичної і громадської активності. А в українській спільноті Криму особливо після відомого невтанення інтересами і домаганнями українства з боку кримської влади. На те емоційне, патріотичне відчуження, яке ми мали в 1992 році під час проведення I Конгресу, годі й сподіватися. Є багато нарікань до Координаційної ради Конгресу українців Криму за її бездіяльність і нерезультативні наміри в цей відповідальний і складний час після I Конгресу. Прикро, що зараз багато хто з членів Координаційної ради особливо активності у роботі не проявляє, а дехто і зовсім самотує від справ, що, звичайно, не сприяє авторитетові Конгресу.

Але в цілому люди усвідомлюють необхідність проведення такого кримського Форуму, бачать зміни, що відбуваються в політичному житті Криму, і те, що саме Конгрес має надати стратегію та подальшу програму організованого українського руху в Криму.

— Що входить в себе ва-

ша робота по підготовці районних та міських зборів громадян України?

— Робота зводиться до того, щоб підібрати ініціативних людей; створити організаційний комітет; визначити дати проведення зборів; вирішити проблему фінансування, оплати залу, транспорту для доставки учасників зборів і сіл; домогтися про концерт художньої самодіяльності; визначити найактуальніші проблеми українства регіону (району, міста), що будуть виснені на обговорення зборів; зробити оголошення про збори по радіо, телебаченню в газетах, розмістити оголошення в людних місцях усіх населених пунктів; скласти списки запрошених, виготовити і розіслати (вручити) запрошення представникам влади, керівникам організацій, підприємств, директорам, вчителям, священникам, високим командирам, представникам преси, радіо, керівникам партій і організацій; підготувати проекти документів, що будуть ухвалюватися зборами.

— Як ваші враження про діяльність місцевих структур наших українських організацій?

— На жаль, стан місцевих структур не відповідає нашому попередньому уявленню про них. Відносно неогано структурізована і має 18 місцевих організацій Кримська організація УРП, функціонує 16 організацій УГКК, а інші організації не можуть і цим похвалитися.

Підписю свіжким враженням про Джанкою, де я з Вла-

диславом Леонтовичем побував 2 жовтня. Джанкою був не найактивнішим містом два роки тому. Саме тут на конференції 10 травня 1992 року була створена Координаційна рада національно-демократичних сил. Цисельною і активною була організація товариства «Просвіта». Активними були районна організація УРП та районна організація УГКК. Тепер же ми побачили, що активність дуже знизилася.

Не можна погодитися з позицією районних організацій, коли вони кивають на «центр», бездіально поглядають на вище керівництво. Необхідно підняти активність людей і організації на місцях, які б відчували, бачили місцеві проблеми, ставили їх на відповідних рівнях і домагалися вирішення своїми силами і лише при крайній необхідності зверталися б за допомогою до «центру». Тимчасом при такому киванні на «центр» у Джанкою на даний час ні організація «Просвіта», ні УРП, ні УГКК не зареєстровані в районному і відповідно не мають змоги виступати повноважними юридичними особами.

— Пане Сергію, а які труднощі зустрічаються у роботі на стадії підготовки зборів?

— Найскладніше цю справу робити там, де немає наших структур або вони надто слабкі для того, щоб підняти такий палив роботи.

На минулому тижні працювали ми в Красногвардійську. Створена там рік тому організація УРП залишається

ЧАПЛИНЦІ 200 РОКІВ

Цими днями таврійська земля святкувала це один ювілей — 200-річчя селища міського типу Чаплинка.

Річчя два століття тому сюди, в безлюдний степ, за поселенням «великої подруги» українського народу Катерини II були переселені горді і волеюбні полтавчани-турбації. Так імперія покорала одну із спрок українців здобути волю.

Першим поселенцям було надзвичайно скрутно обживати нові місця. Аж Катерина II вніла заборонити їм колати криниці. Тому воду доводилося возити на волах з Дніпра, з Хавокви.

З тієї пори багато води збігло у Славутинку. Працелюбні полтавчани створили в таврійському степу надзвичайно красиві села, посадили дерева, провели канали, оживили землю...

Свій ювілей Чаплинка зустріла піснями. Привітали увагу і чисті вулиці, і жовтаві крони каштанів, і усміхнені обличчя тавричан, а також численних гостей. А гостей і справді було чимало. До Чаплинки прибули делегації майже з усіх районів Херсонщини, були представники Глобінського району, що на Полтавщині, нащадки нескорених турбацій на чолі з В. Григор'євим. Радість свята із земляками розділяли також сини видатного драматурга Миколи Куліша Володимир, письменник Олександр Кулик (Кривий), Анатолій Кичинський та Валерій Кулик (Херсон), видатний організатор агропромислового виробництва, двічі Герой Праці Дмитро Костянтинович Моторний, відомий співак Юрій Богатирюк...

До пізнього вечора над Чаплинкою витали пісні і витали збуджені мелодією птахів, яких осянь вже покликкала у вирі.

НАШ КОП.

АКТУАЛЬНО

ЗА ПОВНОЦІННИЙ УРЯД

7 жовтня віце-прем'єр уряду Криму Е. Сабуров склав повноваження та передав справу за твердженням Верховною Радою автономної республіки прем'єрміністру Анатолію Франчуку. Процедура проходила у присутності депутатів кримського парламенту.

А. Р. Франчуку 56 років. Народився на Вінниччині. З 1980 по 1987 рр. — генеральний директор сімферопольського виробничого об'єднання «Фотон». В 1987—1990 рр. — заступник міністра зв'язу СРСР. Був першим заступником Голови Ради Міністрів Криму.

Першочергові заходи своєї діяльності на новій посаді А. Франчук вбачає у сформувати повноцінний уряд, стабілізації у сільському господарстві (він повідомив про свої зустрічі з В. Самоліпським та В. Карасиком, під час яких досягнута домовленість про врегулювання цін на нафтопродукти і для підприємств агропромислового комплексу за рахунок компенсації України).

Поетапні кроки автономного парламенту назустріч кримському керівництву безумовно свідчать про відверту стурбованість сепаратистських сил можливими рішучими діями Верховної Ради та Президента України.

Наш коп.

БЛІЦ-ФАКТ

Як повідомила прес-служба президента Криму, найближчим часом єдиний вірний Ю. Мешкову політичний рух, який є «Всєкримське» руху ініціатором за Республіку Крим, розпочне збір підписів за загальнокримський референдум про дотрочкове припинення повноважень та негайні перевибори Верховної Ради Криму та її Голови.

На думку Ю. Мешкова, загальнокримський референдум повинен відбутися, але питання його будуть торкатися прийняття нової Конституції, а це означає повноваження довіря не тільки парламенту та його спікеру, але й президенту.

Керуючий Республіканським банком Криму А. Бурдюгов вважає, що відкриття філії російських банків може привести до відтоку капіталу з Криму. Це викликало в першу чергу відповідну постанову уряду Сабурова, який надає право банкам саме Росії зі статутним капіталом 1 міль. екю відкрити філію в Криму. На думку А. Бурдюгова, це не дасть великого економічного ефекту, бо на чужій території приходять банки з підвищеною часткою ризику, які не змогли закритися на власному ринку.

А. Бурдюгов вважає, що найбільш важким часом по постанову слід скасувати, бо вона суперечить чинному законодавству по банківській реструктуризації банків включно прерогативою Національного банку України, але ніяк не міністерства фінансів Криму.

Повною несподіванкою стало висування на посаду головною редактора газети Верховної Ради Криму «Кримське» заступник Є. Міронова — кореспондента відділу листів сакської районної газети. Обмінюючи парламентську комісію з питань засобів масової інформації, що кандидуату запропонував Голова ВР Криму С. Цеква.

Депутати були просто приголомшені тим, що на відповідальну посаду призначена людина, яка, м'яко кажучи, не досить компетентна у цих справах. Але знову ж таки, все вирішує особиста вірність ідеям РП/РДК, яким відповідає г-н Міронов.

Наш коп.

В МІСЬКИХ ТА РАЙОННИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ УГКК

СІМФЕРОПЛЬ. Тут відбулося спільне засідання Рад Кримської організації Української республіканської партії та Українського Громадянського Конгресу Криму.

Першочергові завдання, що стоїть перед ними, — це всебічна підтримка підготовки проведення II Конгресу українців Криму. Ради організації прийняли заяву про спільність дій.

ФЕОДОСІЯ. На спільних зборах організації Української республіканської партії, Українського Громадянського Конгресу Криму, Народного руху України та товариства «Просвіта» місця Феодосії було сформовано організаційний комітет підготовки та проведення міських зборів громадян України.

Учасники зборів критично висловилися щодо низької активності в українських організаціях, про слабку діяльність товариства «Просвіта»,

яке ще донедавна було в авангарді Українського життя міста. Відзначалося, що сподівання, які поклалися на міську організацію УГКК, також поки що не виправдовувалися. Справедливо відносилось це на рахунок відсутності лідерів, які б могли організувати і вести за собою людей. Далося взаємні і те, що українці Криму не мають підтримки з боку офіційної влади Києва.

Стурбовано говорилось про те, що відбувається помітна міграція українців з Криму, зокрема з Феодосії, і притому в першу чергу — найбільш активних, розумних, енергійних, що викликає складну політичну ситуацію, тиском на українство, нестачею кримського відеоголов'я.

Шкося і про те, що Верховна Рада, Президент і уряд України мають знати, як все більше і більше людей приходять до висновку про необхідність повернення Криму статусу області. Люди стверджують, що це водночас розв'язе багато нуду-

кримських проблем, стабілізує політичну ситуацію. А зазначалося з боку шовіністичних сил зривом ситуації та народним спротивом не мають під собою за нинішніх умов ніяких підстав. І це повинно знати, розумити керівництво України і використати сприятливі умови для зміцнення української державності.

В роботі зборів взяли участь голова Громадянської Ради Криму Сергій Литвин, голова Кримської організації УРП Іван Рибалка та голова секретаріату КО УРП Сергій Павлів.

КІРОВАВСЬКЕ. Цими днями тут збиралась ініціативна група по підготовці районних зборів громадян України.

Як відзначено, виступаючи на зборах, голова Громадянської Ради Криму Сергій Литвин, саме тут, де живе багато українців, має відбутися українська громадська самодіяльність. А це в свою чергу вплине на зміцнення української де-

ржавності Криму. Але, на жаль, поки що, як відзначали промовці, тут успішно відводяться компартизна організація, домінує в громадському житті «движення Родина», яке ставить собі за мету відновлення СРСР. Компартия не каючись за своє лінинне минуле, під патронатом районної влади в особі заступника голови райради комуністи бойовіть має в районі відчутний вплив: відродила піонерську організацію, на черзі — відновлення комсомолу.

Та розуміють люди, що ці організації з минулого і не мають майбутнього. А ми мусимо воскресити людський віру у майбуття нашої української державності.

Прес-центр комітету громадських організацій «Крим з Україною» — «Соборність».

Фундація ім. О. Ольжича об'єднання студентської організації «ЗАРЕВО» СІМФЕРОПОЛЬСЬКЕ СТУДЕНТСЬКЕ БРАТСТВО ОГРОШУЮТЬ КОНКУРС ДІАЛОГІВ СТУДЕНТІВ

НА ОТРИМАННЯ ТРЬОХ РАЗОВИХ СТИПЕНДІЙ ІМЕНІ ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА ПО 40 ДОЛАРИВ КОЖНА.

Умова: всі доповіді виступають українською мовою. Напрями для наукових досліджень: політологія — нова, оригінальні погляди на нинішню ситуацію в Україні та Криму; історія — національно-визвольний рух в Україні в 1917—1991 роках;

література — творчість О. Ольжича і О. Теліги. Темі робити вибираєте самі. Тривалість доповіді 10—15 хвилин. Тези приймаються до 25 листопада 1994 р. в деканаті історичного факультету університету (вул. Ялтійська, 4).

Засідання відбувається 30 листопада о 14 годині в кімнаті 01 корпусу «В».

Сторінки історії

«ВСЯ ПОЛТАВЩИНА ПІРІТИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ»

Ці слова взято з листа одного з російських червоноармійців, які з каральною метою були послані на Полтавщину для придушення протибільшовицького селянського повстання. В 1918 р. повстанці вели боротьбу проти гетьманщини і австро-німецького окупаційного режиму, в 1919 р. — проти більшовицьких напастників і денікінців. Під різними, часто цілком протилежними гаслами велася ця боротьба, але в ній переважав національно-визвольний аспект.

Незважаючи на те, що в кінці 1919 — на початку 1920 рр. радянська влада втретє силою зброї була встановле-

на в Україні, боротьба не припинялася. Після поразки української армії на фронті вона набула форми добровільно організованого селянського вільного партизанського методу в умовах більшовицької окупації.

Недавно відкриті для дослідників документи свідчать, що в своїй масі населення Полтавщини не сприймало більшовицький режим. Радянську владу воно розглядало як ворожу, нав'язану українському народові силою зброї. Це відверто визнавали і представники радянської влади.

Відвертий грабіж українського селянства з боку радянської влади викликав заепкий опір, здолати який більшовики, незважаючи на репресії, не могли. Коли під час однієї з поїздок по Полтавщині голова раднарком УСРР Х. Раковський наказав відкрити зі свого бронепоезда (а саме так він іздив по Україні) гарматний огонь по селу Черняхівці, яке не виконало продрозкладки, то і після 45 випущених снарядів селяни хліба не віддали. «Якщо це щось безсильне в нинішньому становищі», — писав В. Королько у своєму щоденнику 13 квітня 1920 р., — «то це ненависть села до комуністів».

Протягом 1920—1921 рр. на території Зінківського повіту діяло близько 40 повстанських загонів, Полтавського — 55, Костянтиноградського — 39, Кобеляцького — 36, Миргородського — 18, Лохвицького — 14. Спочатку вони здебільшого були дрібними і складалися головним чином з партизанів, які боролися з денікінцями і не бажали впливатися до Червоної армії. З часом вони поповнювалися за рахунок селянства, незадоволеного примусовим вилученням хліба за продрозкладкою, заборонною торгівлею, терором ЧК та насильницькою ліквідацією молоді, яка не бажала брати участь у братовищній громадянській війні. Так, протягом 1920 р., за неповними дани-

Релігійна інформація

СТАВЛЕННЯ ДО НАШОГО ЕКС-ПРЕЗИДЕНТА

Дізнаю ставлення до нашого экс-президента з боку технічного персоналу Верховної Ради України чи Київського поштамту. Ще на посаді президента Кравчук отримував велику кореспонденцію як від звичайних громадян, так і від організації. І от, як тільки Кравчук пішов з посади президента, кореспонденція, вилучена на його адресу, повертається з ледь розбірливою ремаркою (дослівно): «Кравчук Л. М. в Верховному Совете не працює» і без будь-якого натяку на нову адресу Леоніда Макаровича. Кому ж як не цим службам, знаючи нову адресу Леоніда Кравчука і взагалі займаючись пересиланням кореспонденції, не качучи вже про те, що відповіді варто (і треба) було б давати державною мовою!

Отже, як сприйняти цей факт: як звичайну «радянську» байдужість і безвідповідальність чи як свідомий крок?

Цікавим є той факт, що на конверті стоїть штампелі київського поштового відділення із написом «СССР» і п'ятикутну зірку з серпом та молотом. І хоча ми нещодавно відсвяткували третю річницю незалежності України, столиця її, судячи з наведеного, не має наміру позбуватися звичок молодшого брата.

НОВИЙ ПРЕДМЕТ

«Основи християнської моралі» — так назує має предмет, впровадженні цього навчального року в офіційній курс для першокласників у всіх школах Івано-Франківщини.

ВІЗИТ ПАПИ РИМСЬКОГО

У вересні Іван Павло II здійснив поїздки до столиці Хорватії Загреб. Цей візит став знаменням єдності православних сербів, католицьких хорватів та бошняцьких мусульман. 750 тисяч людей зібралось на урочисте богослужіння з нагоди 900-ї річниці заснування столиці Хорватії, на якій Іван Павло II звернувся до мирян з промовою. Папа римський наголосив, що єдність у віросповіданні не може стати шляхом до війни, що надопустимо вносити в релігійну ядущу націоналістичної нетерпимості.

ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ!

Генеральний секретар Комуністичної партії В'єтнаму застеріг співвітчизників проти «загрозливого релігіозизму», який загрожив національній єдності країни. Про це він заявив на відкритті 4-го національного конгресу «Фронт за батьківщину». Виступ потрібно сприйняти як попередження християнам та буддистам. «Фронт за батьківщину» — це національний орган 23-х найбільших марксистів в сільських організаціях. Він практично весь громадську, культурну та релігійну діяльність країни.

ВАРЕНИКИ І... МЫЛОСЕРДЯ

Виявляється, що вареники задовольняють не лише потребу в їжі, а значно більше. При українських церквах США і Канади виготовлення цієї національної страви стало вже традицією. Започаткував цю справу священик з парафії святого Станіслава в місті Меріленді (штат Коннектикут, США) Едмунд Надолні, який став ініціатором створення добровільної корпорації під назвою «Добрі новини». Члени цієї організації займаються розпродажем священних вареників, 15 відсотків доходу корпорація направляють у фонд милосердя для підтримки дитячих будинків. Слід відзначити фінансову допомогу корпорації страждальчим людям у Рувені.

Агенція релігійної інформації.

СЛУЖАТЬ УКРАЇНІ ГВАРДІЙЦІ

8 жовтня на святкування 50-річчя визволення України від фашистських загрозників до військ бригади НГУ, яка дислокується у Сімферополі, прибули ветерани війни і праці, представники «Просвіти», а з Києва — начальник управління виховної роботи Головного управління командувача Національної гвардії України генерал-майор О. П. Рабуца. На ранкову розвідку під час шиківання особового складу до гвардійців з теплими словами поздоровлень звернулися виконуючий обов'язки командира бригади майор О. С. Манзюк, начальник штабу підполковник Ю. М. Сидорчук. Начальник відділу бригади з виховної роботи В. В. Стрельський привітав гвардійців зі святом, зачитав поздравлення від командувача Національної гвардії України.

Потім відбувся огляд-конкурс виконання строевої солдатової пісні. Лунають «розпрігайте, хлопці, коні!», «Ой, на гори та і жінці жуть» та інші. Оркестр відомо виконує пісню «Україна, любов і батьківщина». Урочисті збори, присвячені знаменній даті, відбулись у кімнаті відпочинку частини.

Натхненню звучит гімн «Ще не вмерла України» (військовий диригент — капітан гвардії С. Г. Рабичук). З доповіддю виступив майор В. В. Стрельський. Він розповів про героїчний шлях українського народу під час Великої Вітчизняної війни, вказавши, як поруч з партизанськими з'єднаннями на Україні діяли проти фа-

шистів Українська повстанська армія. Війни Національної гвардії, підкреслили промовці, продовжують кращі традиції своїх бойових попередників і називає імена та прізвиська солдатів, прапорщиків, офіцерів частини, які відповідно несуть службу, як прикладом для своїх товаришів. Саме національні гвардійці допомагають зберегти злагоду на півострові, встановити зразковий громадський порядок. По-батьківському звернувся до них ветеран Збройних Сил І. І. Патака. Він розповідав, як у 1943 році, ще восьмилітнім хлопцем, рив окопи під Бердянськом; багатого 17-річних пішли тоді у Дюю армію і віддали за Батьківщину своє життя. А ветеран війни М. І. Малюк, якому пішов уже 85-й рік, розповів про тяжкі роки Великої Вітчизняної війни. Сам він брав участь у 250-денній обороні Севастополя. Повчально прозвучали його заключні слова: «Дорогі синочки, онуки! Я закликаю вас зміцнювати дисципліну, бо без неї неможливо висока боєготовність. Оволодівайте технікою! Крокуйте в ногу з часом — бо техніка сидить». Майор В. В. Стрельський вручив ветеранам подарунки, квіти, вітальні адреси. Начальник штабу бригади підполковник Ю. М. Сидорчук оголосив наказ про заохочення високовислужбовців частини і зачитав вітальні телеграми від Львівського з'єднання НГУ та інших військових частин.

Цікавивося побутом війни, шефством над ними. Присемно було почути, «старшого брата», який вогнем та багнетом придушував найменшій прояв національної самосвідомості, який заборони українські школи, книги, мови і навіть саме слово «Україна», який самовільно приписав право особистого ослушання древньоруської історії та культури. Пам'ятаєте, як лютався «останніми словами» Сергій Алексєєв та затулював англичани в українському націоналізмі, побивавши у Лондоні пам'ятник українському князю Володимирі? Про литовсько-польський період історії України-Руси російська імперська та радянська історіографія не дуже розводилася, або задувала, як про тричасове розчуження єдиного «русского» народу, яке і спричинило

Федір СТЕПАНОВ.

Субота, 15 жовтня 1994 р.

Приємна звістка долинула з Києва: цими днями на черговому засіданні президії ради Спілки письменників України в числі інших літераторів в члені СПУ прийнято і наше земляка - сімферопольця Федора Федоровича Степанова.

Ф. Степанов — працівник газети «Кримська світлиця». Читачам знайомі його страстіні полемічні статті та памфлети, в яких розвиває кримськешовіністів і сепаратистів різних мастей, відстоює ідею незалежності нашої держави України, опікується розвитком її культури і, зокрема, рідної мови та освітінства в Криму.

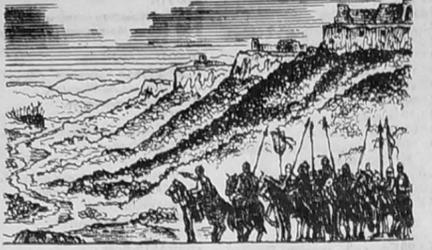
Прийняття Федора Степанова в члені Спілки письменників України поповнило наш письменницький гурт сучасних кримських українських письменників.

Вітаємо нашого колегу і зичимо йому творчих здобутків на письменницькій ниві.

Правління Кримської організації Спілки письменників України.

Колектив редакції газети «Кримська світлиця».

В історичній повісті Федора Степанова «Олександр, князь Мангупський» йдеться про політичну кризу в Криму в 1473 році, коли, не помірившись зі своїм ханом Менгі-Гіреєм, татарські бей заклали на півострів турків, чого давно чекав віроломний султан найяснішої Порти Мехмет II. Але коли Константинополь в 1453 р. він узяв через два місяці після облоги, то під християнською фортецею Мангуп війська його великого візира Кедук-Ахмет-паші довелось простояти безрезультатно півроку.

ПЕРШИЙ БІЙ

УРИВОК З ПОВІСТІ

«Потім турки рушили до міста за ім'ямем Феодоро, у якому було 3 королі і 15000 людей, молодих і старих, вони не могли заволодіти ним і змушені були геть відступити».

Георгій Нюрнбергер. «Історія Туреччини». XV ст.

Уранці червоно почав крикватись сід. І птиці чогося не шибали дівчиною, як завжди; свіже повітря наче хтось закріплені терпим часом — не гітче, але важке, як запіаний сніг, передчкання віщувало грозу. Як дерева у лісі, так само незлічено стувалося думок у бунитх людських воє і жителів. І навіть головна, гостра, мов лезо меча, — хто кого? — не могла подати отієї маси дрібнишнь, але теж владно чітко.

О добрий джине, що будував ворота мангупські! Якби допоміг ти феодоритам сьогодні подолати навісних чужинців!

Сеvast дав останнє розпорядження. Гекатонтархи(1) почали шукати лави своїх загонів.

Спереду стояли кінні лучники з сагайдаками, повними стріл, і шевляки. Потім на відстані — друга довга шеренга зі стрієм утліб — пікнери. Далі — мечоносці і воїни, озброєні шевлями та сокирами. Пакино людських тілами і залізом: холодно поблизують лати, зирчить темніть кольчуги, подзвонюють, як монети, тилги(2). Шоломи, перемішані з гостровержними, легкими, як у татар, шапками, ізсердині залопаними повстю, — проти шевляків ударя.

Князь Олександр із почтом — волохи з лицарями, кремезні мечоносці і воїни з бердіями, шевлями та сокирами — розташувався після лучників і пікнерів. В обох узгір'ях засіла частина воєвих на деревах, маючись за лишністость кроно; інших воєних не виставляли — турки не такі вже й протастки, а тому ризикувати людьми не варт, та і багато їх на крутому узгір'ї не виставить.

Надоходив час вранішньої молитви. Тут побачили люди, як на коні під їхав до Києва Олександрович, голова перадошодова шмара, митрополит Діонісій, вріз, і пананго на грудях.

Разом з мангупським сеvastом готський митрополит вийхав наперед.

Вої! — гуно промовив Олександр, і воєначальники передали слова в усі три кінці водночас. — Отець наш і владика духовний хоче дати вам благословення своє перед боєм.

Не гоже святій церкві встраяти в діла суетні, — сказав Діонісій, — але супроти ворогів віри християнської — свята мати церква одностайна з віруючими своїми! Тож помолімся, вої, всевишньому спасителю нашому, аби пособив подолати супостата.

І глядячи пучку до лоба, що не тільки послом, а й вивадачем. — Дайте молодичку данини за датком! — крикнув Олександр, і роць стріл зі свистом шугонув до поганця.

Той устг вдарити шпорамі коня, але нараз, несприродно скорчившись, похилився і уперся на гриву влізаного огира, який кружко разом назад. Упродовж того, як кінь наближався до стону турків, що теж майже повністю вишкучувались, готові до бою, безвільне тіло вершника помалу зсувалося вліво, врешті, повисло, заважаючи бити коневі.

Грізний гамір підняли османі і по хвилі, поступово переходячи з алору на гапор, рушили в атаку. Іржання коней, туїт копит, заргання оскри — все це незнаніим ще до цього нелюдським гамором завозувало долину. В середині передньої колони, злегка переїнаючись брками, злихали князь Олександр, князь Мангупський і князь Феодорит.

А в бій уже вступали кремезні, як мангупські бунки, мечоносці.

Турки почали безладно відступати до османів. Не дождавшись ще до червонолуз арнаутів(5), сипнули градом стріл.

Ці більше налякалися турки, коли побачили, як на них швидко швидкоходні розцяцьковані колоністи, схожі на скорпіони. З віконці цих кареток одна за одною безперервно вилітали стріли. Спробуй, поцьля в отвір, а тим більш — у лучника. Мусямчаним вони нагадували рішучу смерті.

— О аллах! — заволали заду, що чинили опір, і в паніці почали звертати коней.

«Гортанте намет!» — наказав Кедук-Ахмет зброєносцям і, лоту главушка збоксом, провідая кризу зброї: «Що ж, великий повелитель султан теж знававав поразок від Гунніда(9) і Стефана. Нехай гатури помилують трохи кучими перемоги. Плодами її все одно будемо лаувати ми».

Мангупці переслідували ворога аж до Бюк-Каралез(10). Турки поспішно відступали до Кирк-Ора(11), де засів з аскерами підступний Емінек.

Федір СТЕПАНОВ.

1) Сотники.
2) Металічні кільця, що припосовувалися до одягу.
3) Селі (старосты).
4) — Радуся, князю! Многая літа, Олександрі! (грецьк.).
5) Передові загони найманців-албанців.
6) Боже, поможи!
7) Генуезці.
8) В грецькій міфології — залізнокрилі птахи.
9) Ібн-Халкан, султан (III п. Х ст.).
10) С. Красний Мак Бахчисарайського району.
11) Пізніше — Чуфут-Кале.

У нестримному леті ринули феодорити до османів. Не дождавшись ще до червонолуз арнаутів(5), сипнули градом стріл.

Ці більше налякалися турки, коли побачили, як на них швидко швидкоходні розцяцьковані колоністи, схожі на скорпіони. З віконці цих кареток одна за одною безперервно вилітали стріли. Спробуй, поцьля в отвір, а тим більш — у лучника. Мусямчаним вони нагадували рішучу смерті.

— О аллах! — заволали заду, що чинили опір, і в паніці почали звертати коней.

«Гортанте намет!» — наказав Кедук-Ахмет зброєносцям і, лоту главушка збоксом, провідая кризу зброї: «Що ж, великий повелитель султан теж знававав поразок від Гунніда(9) і Стефана. Нехай гатури помилують трохи кучими перемоги. Плодами її все одно будемо лаувати ми».

Мангупці переслідували ворога аж до Бюк-Каралез(10). Турки поспішно відступали до Кирк-Ора(11), де засів з аскерами підступний Емінек.

Федір СТЕПАНОВ.

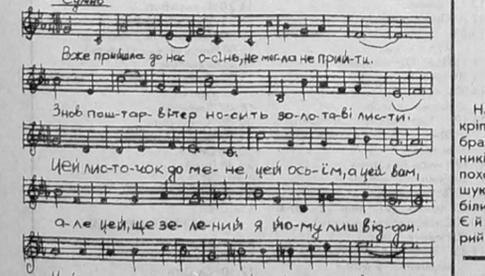
1) Сотники.
2) Металічні кільця, що припосовувалися до одягу.
3) Селі (старосты).
4) — Радуся, князю! Многая літа, Олександрі! (грецьк.).
5) Передові загони найманців-албанців.
6) Боже, поможи!
7) Генуезці.
8) В грецькій міфології — залізнокрилі птахи.
9) Ібн-Халкан, султан (III п. Х ст.).
10) С. Красний Мак Бахчисарайського району.
11) Пізніше — Чуфут-Кале.

ЧОМУ МИ ТАК ГОВОРИМО?

На Україні у XV—XVIII ст. козаком називали вільну людину з кріпосних селян або міської бідноти, що втекла на південні землі і брала участь у боротьбі проти татаро-турецьких і польських загарбників. Згодом так стали іменувати нащадка цієї людини. Саме слово походить з тюркських мов, де означало «вільна, незалежна людина, шукач пригод, бродяга» і складалося з двох частин: *каз* — гусак і *ак* — білий. Тобто в нашій мові слово *козак* можна вилучити як лебідь. Є й інші значення його — парубок, юнак; відважний, завятий, хоробрий чоловік, молодець.

НЕДІЛЬНА ШКОЛА

Складний шлях пройшла освітня справа на українських теренах. Але і прийдешнє не тишить нас: Ми всі є свідками, що в умовах незалежної держави особливо гостро постають проблеми, які нагромаджувалися століттями. Серед них — здобуття освіти підрастаючим поколінням.

ЛІСТОЧОК
Музика Ф. Лещюкна Слова Л. Селіної
Вже прийшла до нас осінь: Не могла не прийти. Знов поштар-вітер носить Золотаві листи.

ПРИСПІВ
Цей листок до мене, Цей ос'їм, а цей — вам, Але цей — це зелений, Я йому лиш відам.

«ЧИ УКРАЇНІ ТИ СИН?»

Таку назву має кримська вірша для дітей і про дітей кримського поета Василя Василяша, котра зовсім недавно побачила світ у видавничій «Веселка». Нелегко кинжол. Нестача паперу, неперікрітні ціни за друкування, а також і транспортування кинжол з друкарні до кинжорів — все це й спонукало видавця та автора шукати спонсорів далеко за межами Батьківщини. Цю кинжолку, гарно оздоблену кольоровими ілюстраціями художника Сергія Іванова, допомогли випустити благодійники з української громади в Чикаго: товариство Рух, український хор «Сурма» і пан Осип Литвинський.

У передмові до кинжолки відомий поет і іменитий Т. Шевченка Дмитро Білоус зазначає: «Виключаючи у зміст поезій Василя Василяша, присвячених темам сінського обов'язку, долі України, роздумам про сенс життя,

помічавши, що вони, власне, розраховані на читання в родинному колі, де їх може слухати все сімейство — діти різного віку разом з дорослими. Чи не тому у кинжолці аж світло відобразив дорогих дітам дідусі і бабусі, батька і матері, старшого брата чи сестрички. Це відбито в самих назвах віршів: «Дідусева школа», «Учись у рідній бабусі», «Батьківська мова», «Лист від матері» тощо. Тепло та цих віршів відгукується образом. У них все близьке і рідне незбайдужилому серцю. На превеликий жаль, в Криму нині не купити цієї гарної кинжолки. Та й хіба лиш цієї! Не хочуть привозити в автономну Республіку Крим українську кинжолку, ті, кому це належить робити. Боятися «українізації».

Тож ми, юний читачу, вирішили щедро представити вірші з кинжолки «Чи Україні ти сині», аби ти познайомився з кращими творами Василя Василяша. Адже ця кинжолка — про тебе

ВАСИЛЬ ВАСИЛАШКО

ПРО ШО СПІВАЄ СОЛОВЕЙКО
Зайшов русяве сонечко
До хати
Г, як до Бога, тупить
До тата:
— А я уже
Про соловейка знаю:
Про що це він
На весь наш край
Співає...
— Про що?
Спитала нічка солов'їна.
— Про що? — питає тато.
— Про Україну!

Мовлю: — Руки у багні.
Ще угардуть круки...
Але знову чуо: — Ні,
В мене чисті руки...
Вітер в чубинку живе.
— Ти, — кажу, — нечема...
На півлові обрве
Прокричить: — Я чема!..

РАЗ — І ВИВЧИВ
Маму викликали в школу,
Журять маму за Миколу...
Мама у здогадах б'ється:
Сину ж легко все дається!
«Раз — і вивчив», — каже він
І за вітром — наздгоні...
Вчитель каже: — Так буває:
Вивчив раз, а має... два.

УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ
Затуляли, мій сину,
Чужинці нам рот,
Закладали аркан
На святу нашу мову...
Вилив душу в пісні
В батька наймудрішого —
в народу.

КАЛІНОНЬКА
Калинонька
Ти — з мамині пісні,
Іза цітву у колісці
та віноку,
З легенд, казок,
солілок благовісних,
Іза болю на
могильному горбку.

ВЕДМІДЬ-ГОРА НАД ЧОРНИМ МОРЕМ
Яка Ведмідь-гора
тут восени!
Ведмедем бурим
споглядає сніг.
Яка гора,
коли сніг тут є!
Ведмедем білим
з моря воду п'є.
Яка гора
весняної пори!
Єдіт-гора,
Нема Ведмідь-гори!..

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ
Лесика всі носять
на руках,
Лесик весь
ромашками пропах.
В Лесика усмішка
ніби вроджена,
В Лесика сьогодні —
день народження!
А в Даринці
погляд у кутку,
А в Даринці —
слізки в лучинку,
А в Даринці
пльхніть ніби вроджені:
— А де мій, татусю,
день народження!

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

А Я ЇМ ВЛАШТУЮ ЦИРК
Гості все про тата й маму,
А про мене — нічирки!
А я плакати не стану,
А я їм влаштую цирк!
Вийду я на видне місце,
Роздаю так до трусів
І напружу кожен біцепс —
Хай дивуються усі!
Не здивую — прочитаю
Вірша їм, я же не маю.
Не здивую — заспіваю,
Нехай знають, який я!

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

Я ЗАТЕ БУКВУ «Л» ВИМОВЛЯЮ
Ярко ногу заносить
високо
Над порогом,
якого немає,
І Андрійка віта
з Новим «локом»,
На весь голосок
вітає.
А в Андрійка —
не слово, а подив:
— Я гадав, що ти Ярку,
великий,
А ти «р» вимовляти
не годен,
Ще подумайте:
кривозачий...
Ярка так, на мілкуому,
не втисни:
— Я зате букву «л»
вимовляю,
А крім того,
я ще плоскостопний
І за вушко ось
лодимку маю...

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

ПОДОРОЖНИК
Подорожник здавав
Вилковує рани.
По листочку бери
На порізі чі нарі.
Ти його не шукай
За чужими бороми —
Коло наших доріг
Він листочки розкрив.

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

ВИШНЯ
З дитинства, вишне,
якого немає,
доно України,
Ти — двоцивті
і пісня солов'ї,
Садок вишневий
від Шевченка плине,
З тобою, вишне,
ми — одна сім'я!

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

ЛИСТ ВІД МАТЕРІ
То нічого, синочку,
Що в листі три
рядочки,
Що до мамі багато
Ти не встиг написати.

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

ЧЕМА
Швидко братик мій росте,
Каже «ні!» з притопом.
«Ні», каже, як на те,
В мене зайвий клопіт.

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

БАТЬКІВСЬКА МОВА
Порейкати з батька
рідну мову —
Солов'їну! Де ж така!
Сам тато

МАЄШ МАМУ — ШАНУЙ ПІ СВЯТО
Маєш маму —
шануй її свято!..
Богу Сину на вічнім
путі
вгор Отець на Землі
виродив матір —
Як же сину
без мамі в житті!

антیرهлігія пролагодна стояла на перешкоді залучення дітей до церкви. Українська мова переживала далеко не кращі часи.

дво навчальних роки сформувалася ядро педагогічного і учнівського колективу. Уроки проводяться з українською мовою в Криму можуть взяти на себе надільні школи.

Складний шлях пройшла освітня справа на українських теренах. Але і прийдешнє не тишить нас: Ми всі є свідками, що в умовах незалежної держави особливо гостро постають проблеми, які нагромаджувалися століттями. Серед них — здобуття освіти підрастаючим поколінням.

Світлана КОЧЕРГА, кандидат філологічних наук, м. Ялта.

ПРОГРАММА ТЕЛЕВИДЕННЯ

Table with TV program listings for Monday, October 17. Columns include time slots (e.g., 15.40, 17.00) and program titles (e.g., 'Всіх - всім', 'Ансамбль 'Улыбка'', 'Формула-730').

Table with TV program listings for Tuesday, October 18. Columns include time slots and program titles (e.g., 'На пороге ночи', 'Мультифильми', 'Сериал "Крутые выжившие"').

Table with TV program listings for Wednesday, October 19. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Утро', 'Война готовов', 'Дикая Роза').

Table with TV program listings for Thursday, October 20. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Утро', 'Война готовов', 'Дикая Роза').

Table with TV program listings for Friday, October 21. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Утро', 'Война готовов', 'Дикая Роза').

Table with TV program listings for Saturday, October 22. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Утро', 'Война готовов', 'Дикая Роза').

Table with TV program listings for Sunday, October 23. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Утро', 'Война готовов', 'Дикая Роза').

Table with TV program listings for Monday, October 24. Columns include time slots and program titles (e.g., 'Утро', 'Война готовов', 'Дикая Роза').

Все частіше і в Криму відчутнішою стає хода осені. Але вдень ще пригріває сонечко, зазвичай відпочиваючи прихиститися легким промінням, взяти на плечі останню золоту замітку. На Ялтинській набережній.

НА МИСТЕЦЬКИХ МЕРИДІАНАХ

«КНЯЖАНИ»

Нещодавно у Красноперекоськ на запрошення місцевої організації УРП та газети «Кримський вісник» завітав народний вокальний ансамбль «Княжани» з Львівщини. На жаль, його виступ відбувся тільки в середній школі №4 та культурному центрі Криму...

КРОСВОРД

По горизонталі: 1. Морський савець. 4. Одна з малих планет Сонячної системи. 7. Вступ до великого музичного твору. 11. Французький письменник, майстер новели. 12. Опера Д. Пуччіні. 15. Скульптурне зображення тугуба людини. 16. Держава в західній Африці. 17. Електричний ліхтар на транспортній машині. 18. Українська співачка (сопрано). 19. Назва важливого жорсткого елемента, приблизно односторонній за хімічними властивостями, або самородний елемент, приблизно односторонній за фізичними властивостями. 23. Вид народного театру, поширеного в 14—16 ст. в країнах Західної Європи. 27. Рід крокодила, який живе в величезних річках на півдні Азії. 28. У музиці — головний стійкий звук ладу. 31. Сучасний метод виділення вологості повітря. 32. Шахра, у верхній частині якої встановлено корабельний компас. 33. Штат на півдні США.

Відповіді на кросворд, опублікований 24 вересня. По горизонталі: 7. Стадін. 8. Фаска. 10. Егіна. 12. Батат. 14. Юнга. 15. Адам. 16. Берг. 17. Ефір. 19. Талер. 23. Вахта. 25. Саман. 26. Гротеск. По вертикалі: 1. Такса. 2. Гейне. 5. Фазя. 6. Піра. 9. Концерт. 11. Графіка. 12. Багет. 13. Талер. 20. Азот. 21. Едем. 24. Аграр. 25. Сквер. По дузі: 3. Кандидат. 4. Реверанс. 18. Маскарад. 22. Фарватер.

Crossword puzzle grid with numbered squares and a small illustration of a chessboard with pieces.

Засновники: Всеукраїнське товариство «Прогресс» імені Тараса Шевченка, Кримська організація Східних письменників України, трудовий колектив редакції. Наш розрахунковий рахунок № 609217 у Сімферопольському філіалі Укрбанку «Відкриття» МФО 324861. Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів, цифрових та статистичних даних несуть автори. Рукописи не повертаються і не повертаються. Редакція застерігає свої права скорочувати статті і виправляти мову.

Газета зареєстрована Державним Комітетом України по пресі. Реєстраційне свідоцтво КВ № 803. Індекс 30553. Телефон редакції: головний редактор 29-86-59; відповідальний секретар 24-61-26; відділ 29-85-59. Факс 29-86-59. Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 76, 4-й поверх, кім. 410. Листи просимо надсилати за адресою: 333034, м. Сімферополь-34, пошт. скринька № 972. Головний редактор Олександр КУЛИК.